

Diaspor quruculuğu, lobbicilik və dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi

Dünyanın müxtəlif qitə və materialarında yaşayan azərbaycanlılar dünyada Azərbaycanın ədliyan və duyulan səsi deməkdir. Əlbəttə, atalarımız dəryə deyib, tək əldən səs çıxmaz. Dünya azərbaycanlıları bir ağzda eyni səslə danışmırlar ki, Azərbaycanın haqq səsinə səs verənlər çox olsun. Hər bir azərbaycanlı Vətənin təmsilçisi olmalıdır. Azərbaycanı o səviyyədə təmsil etməlidir ki, bu, xalqımızın, dövlətimizin başının ucaltmasına səbəb olsun.

Diaspor quruculuğu, lobbicilik və dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi ilə bağlıdır. Hər şey bütövlükdə, bu məsələ çözümlü, liranın onlarla məqalə, araşdırma məqalələri. Azərbaycanın kəndəriyə gəməq, fəaliyyət göstərmək çox qətin, çətin olduğu qədar də məsuliyyətlidir. Azərbaycanlı əsl dişyan, dəmarətında ulu bəlalərini əziş qani axan hər bir soydaşımız qiyinə gətirdüyü yükün məsuliyyəti və necə şərfli olduğunu dərk etməlidir. Özünlə tanımalıdır ki, özünün onlara sahibləne bilsin. Xarıca azərbaycanlıların diaspor tarixi ələ də çox olmasa da, qısa zaman ərzində böyük bir təşkilatlanma yolu kəçməyə müvəffəq olublar. Diaspor quruculuğu, lobbicilik və dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi bir-biri ilə üzvü surətdə bağlı olan, qırıqlaş vəhdət təşkil edən əsas məsələdir. Hər üç məfhumu bir-birindən ayırmaq təsəvvür etmək mümkünəzdir. Bilirlik ki, həm kəçmiş SSRİ məkanına daxil olan respublikalar, həm Avropada, həm Amerika, həm də digər ölkələrdə çox güclü Azərbaycan diaspor qurumları fəaliyyət göstərir. Bu gün Azərbaycan təamın başqa bir Azərbaycan olduğu üçün onun canından çoxdan övladlarının da qəribəlik fəaliyyəti təmam eyni bir istiqamətdə qurulub. Müasir Azərbaycan uşurla adımıyayan, öndə olan bir dövlətdir. Dünya azərbaycanlılarının Vətəni olan Azərbaycan qurula adımıyayan, sürətli yüksəliş yolu kəçən və təki sərvətlərə bəhər bir ölkədə. Müxtəlif xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatları arasında həmrəylik çox güclüdür və onlar Azərbaycan dövlətinin maraqlarına xidmət edir. Azərbaycanlıların xarici ölkələrdə yaşaması və burada çox ciddi şəkildə lobbicilik fəaliyyəti

ilə məşğul olması artıq dünya azərbaycanlıları bir məqsədə-Vətən naminə həmrəy olduqlarına dəlalət edir. Xarici ölkələrdə diaspor quruculuğu, onları lobbicilik fəaliyyətinə, başlıca isə, həmrəylik məqsədli stimül verən ümummilli lider Heydər Əliyev olub. Bu da faktıdır ki, siyasi baxımdan əslilə olmayaraq, indiki, müasir vətəndəş cəmiyyətinin hər bir üzvü əlifraf edir ki, Heydər Əliyevin 1993-cü ildə xalqın istiqamətində hakimiyyətinə qayıdından sonra Azərbaycan əldə ədilmiş milli birlik respublikamızın ən qiymətli mənavi - ideoloji sərvətlərindən biri sayıla bilər. Heydər Əliyev dənəsi Azərbaycanın ikinci rəhbərliyi dövründə vətəndaş sülhü və ümumxalq həmrəyliyinin möhkəmləndirilməsi xəttini müvəffəqiyyətlə davam etdirib, bu siyasi xətin özünlə konkret addımları ilə kamil əməli - nəzəri konsepsiya səviyyəsinə qaldırıb. O da bildirir ki, Ulu Öndərin Azərbaycan Respublikası tarixində möhtəşəm izləti yalnız müasir, müstəqil dövlət quruculuğu və onun siyasi-iqtisadi əsaslarının möhkəmləndirilməsi ilə yekunlaşır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin həm də bütün dünya azərbaycanlılarının milli birliyinə oyanığına, quruculuğunda və təşkilatlanmasında əvəzolunmaz xidməti olub. Heydər Əliyev milli dövlət quruculuğunda, dövlətçilik ənənələrinin formalaşdırılması istiqamətində əməli iş görmək, fəaliyyəti milli mənafeke kontekstində qurmaq üçün var gücünü ilə qalısq, xalq səfərbər etməyə müvəffəq olub. Bu bir fəvqəladə vəhdət tarixidir və bu tarix həq vədə yaddan çıxmaqcaq. Əlbəttə, bu sahədə Heydər Əliyevin gətirdiyü misilsiz işlər öz bəhrəsinə verir. Bilirlik ki, xaricdə yaşayan azərbaycanlılara münasibət həmişə isti olub və dövlət səviyyəsində soydaşlarımızın qeydində qalıb. Xarıca yaşayan azərbaycanlılarla bağlı vəhdət siyasət mövcuddur. Hətta "Xarıca yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasət haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu da mövcuddur. Qanunvericiliyi görə, "Xarıca yaşayan azərbaycanlıları" anlayışı Azərbaycan Respublikasının hüddürlərində kəndəriyə yaşayan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlarına və onların övladlarına, əvvəllər Azərbaycan SSR-in və ya Azərbaycan

Respublikasının vətəndaşları olan, hazırda Azərbaycan Respublikasının hüddürlərində kəndəriyə yaşayan şəxslərə, onların övladlarına, bu kateqoriyaya aid olmayan, lakin etnik, dil, mədəniyyət və ya tarixi əlaqələr baxımından özünlə Azərbaycanca bağlı və ya azərbaycanlı hesab edən şəxslərə aid edilir. Diaspor tariximizi öyrənən alimlər bildirir ki, XX əsrin əvvəllərində Çar Rusiyasının Qafqazda sayata keçirdiyü antitəmüləmə və antitürk hiyətə nəticəsində

de parəkəndə şəkildə ölkəni tərk edən azərbaycanlıların dünyanı bir çox ölkələrdə məskunlaşmalar da, onlar əqələndirən, birləşdirən fəaliyyətləri koordinasiya edən bir qurum, təşkilat yox idi. 1949-cu il fevralın 1-də Türkiyənin Ankara şəhərində "Azərbaycan Kültür Dərnəyi"nin təsis edilməsi Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması sahəsində ilk addım olub. Tədqiqatçıların fikrincə, sonra 1956-cı ildə vətəndaş Azərbaycan Xalq Cəmiyyətinin dövlətdə Əks-Kəşfiyyət Xidmətinin reisi vəzifəsində çalışan Nəbi bəy Şeyxzamanlının oğlu Saleh bəy Şeyxzamanlı ABŞ-da "Amerikanın Azərbaycan Cəmiyyəti"ni təsis edib. Həzrədə bu Cəmiyyətə Saleh bəy Şeyxzamanlının nəvəsi Tomris Azəri rəhbərlik edir. Ümumiyyətlə, II Dünya Müharibəsindən bir neçə il sonra sovet hökumətinin təbiiq etdiyi əsl sərhəd rejimi bütövlükdə SSRİ-dən xaricə axın qərsini əlsə da, dissident hərəkatı daha kütləvi xarakter alıb.

SSRİ-də dissident hərəkatının, azad fikrin genişləndiyi bir dövrdə-1969-cu ildə Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan rəhbərliyinə lobbicilik və fəaliyyətlərini bəytləndirməyə başlayır və respublikamızın bəytləndirmə, ictimai şüurun təməlləşməsinə, milli özünüdərkin təşkilatlandırma və bir mərhələnin başlanğıcını qoyur. Bu dövrdə mərkəzi hökumətin bütün təşkilatları bəytləməyər, Ümummilli Lider Heydər Əliyev böyük qəliyyət, əzm və cəsəratə xalqın tarixi yaddaşının qorunması, mədəniyyətimizin təroqəsi, Azərbaycanın bütün dünyada tanınması, azərbaycanlı idəyalarının və milli həmrəyliyin qorunması üçün çox böyük işlər görüb. Böyük öndərin izləti üzəgərən siyasi xəttindəsi həmrəyliklərin möhtəşəm nəticələrindəsi arasında əlaqələrin genişlənməsi və milli həmrəyliyin qorunması üçün çox böyük işlər görüb. Böyük öndərin izləti üzəgərən siyasi xəttindəsi həmrəyliklərin möhtəşəm nəticələrindəsi arasında əlaqələrin genişlənməsi və milli həmrəyliyin qorunması üçün çox böyük işlər görüb. Böyük öndərin izləti üzəgərən siyasi xəttindəsi həmrəyliklərin möhtəşəm nəticələrindəsi arasında əlaqələrin genişlənməsi və milli həmrəyliyin qorunması üçün çox böyük işlər görüb.

Dünya azərbaycanlılarının mötəbər yığıncağında sonra Azərbaycan diaspor hərəkatı tamamilə yeni mərhələyə qədəm qoydu. Bu sahədə sistemli dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi təmam məqsədə Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev 5 iyul 2002-ci ildə "Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlıların İş Üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması haqqında" Fərman imzaladı. Bu tarixi fərman xarıca Azərbaycan cəmiyyətlərinin vahid mərkəzdən koordinasiya olunmasına və onların fəaliyyətindəsi dövlət qayğısını yənlətmək üçün rəal zəmin yaratdı. 2002-ci il dekabr ayının 27-də isə "Xarıca yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasət haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edildi. Qanunun qəbulu dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanmasını sürətləndirərək, soydaşlarımızın öz tarixi Vətəni ilə əlaqələrinin daha da genişləndirilməsinə təkan verdi. Əsas Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və bu gün Heydər Əliyev tərəfindən uşurla davam etdirilən diaspor quruculuğu, azərbaycanlı idəyalarının təbiiq və milli həmrəyliyin möhkəmləndirilməsi işindəsi çox böyük nailiyyətlər əldə edir. Bilirlik ki, həzrədə dünyada ələ diplomatı var ki, hələ öz dövləti yararamamışdan xeyli qabaq formalaşmış təşkilatlanmışdır. Onlar bu gün də fəaliyyət göstərdiyü ölkələrin ictimai-siyasi həyatına fəali təsir imkanlarına malikdirlər. Eyni zamanda, müxtəlif ölkələrdəki Azərbaycan icimalarının fəaliyyətlərini gücləndirən

Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi haqqında Sarançam imzaladı. Həmin il noyabr ayının 9-10-da keçirilən ilk qurultay soydaşlarımızın həmrəyliyinin təmam edilməsi və azərbaycanlı idəyalarının təbiiq istiqamətindəsi tarixi hadisəyə çevrildi. Milli birlik idəyalarının inkişafında mühüm rol oynayan bu mötəbər tədir dünya azərbaycanlılarının Azərbaycan Respublikası ətrafında sıx birləşməsi prosessini sürətləndirir. Qurultayda Azərbaycan dövləti dünya azərbaycanlılarının əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi, soydaşlarımız arasında milli birlik və həmrəyliyin təmam edilməsi, əna dilinin, mənavi dəyərlərin qorunub saxlanması və s. məsələlər müzakirə edildi.

Dünya azərbaycanlılarının mötəbər yığıncağında sonra Azərbaycan diaspor hərəkatı tamamilə yeni mərhələyə qədəm qoydu. Bu sahədə sistemli dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi təmam məqsədə Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev 5 iyul 2002-ci ildə "Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlıların İş Üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması haqqında" Fərman imzaladı. Bu tarixi fərman xarıca Azərbaycan cəmiyyətlərinin vahid mərkəzdən koordinasiya olunmasına və onların fəaliyyətindəsi dövlət qayğısını yənlətmək üçün rəal zəmin yaratdı. 2002-ci il dekabr ayının 27-də isə "Xarıca yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasət haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edildi. Qanunun qəbulu dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanmasını sürətləndirərək, soydaşlarımızın öz tarixi Vətəni ilə əlaqələrinin daha da genişləndirilməsinə təkan verdi. Əsas Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və bu gün Heydər Əliyev tərəfindən uşurla davam etdirilən diaspor quruculuğu, azərbaycanlı idəyalarının təbiiq və milli həmrəyliyin möhkəmləndirilməsi işindəsi çox böyük nailiyyətlər əldə edir. Bilirlik ki, həzrədə dünyada ələ diplomatı var ki, hələ öz dövləti yararamamışdan xeyli qabaq formalaşmış təşkilatlanmışdır. Onlar bu gün də fəaliyyət göstərdiyü ölkələrin ictimai-siyasi həyatına fəali təsir imkanlarına malikdirlər. Eyni zamanda, müxtəlif ölkələrdəki Azərbaycan icimalarının fəaliyyətlərini gücləndirən

Qurultayda Azərbaycan və Türkiyənin diaspor təşkilatlarının daha sıx əməkdaş etməsinə, bədam əməli lobbisiz qarşı fəali mübarizə aparmasını nəzərdə tutulan bir sıra razılaşmalar, bəyənətlər qəbul olunmuşdur. Həsəb edirik ki, xarıca fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporu öz fəaliyyətini uşurla davam etdirəcək və ana vətənlərini müdafiə edəcək.

Ədli Dövlətdə

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vəstəalarının İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyü müsabiqəyə təqdim etmiş olduğudur

